

MUZ RAPORU

Muz; ülkemizde Anamur, Bozyazı, Alanya, Gazipaşa ve çevresinde, Toros dağlarının koruduğu mikroklimalarda yetiştirilmektedir. 1994 yılında 12.000 da alanda üretim, 30.000 ton üretim ve dekara verim 2.500 kg. iken, 2009 yılına geldiğimizde üretim alanları 40.000 dekara, üretim ise 200 bin tonlara çıkmış, verim ve meyve kalitesi yönünden dünya seviyesine ulaşmıştır.

Üreticimiz muz üretimiyle ekonomimize her yıl 250.000.000 YTL (250 trilyon tl) katkıda bulunmaktadır. Ülkemizin muz ihtiyacı yaklaşık 300.000 tondur. Üretimin şimdilik yetmediği kalan 100.000 ton muz ithalatla karşılanmaktadır. Ancak bu rakamın 18.000 tonu 2007 yılı rakamlarıyla resmi olarak girmiştir. Kalanı kayıt dışı girmektedir. Çünkü resmi giriş 100.000 tonlardan 18.000 tona düşerken piyasada hiçbir şekilde ithal muz miktarı azalmamış, muz fiyatları yükselmemiştir.

Üreticimiz muz yetiştiriciliği konusunda çoğunlukla kendi bulduğu yöntemlerle üretimini gerçekleştirmekte, az da olsa bu konuda yayınlanan yayınlardan faydalanmaktadır. Konu ile ilgili yeterli bilimsel çalışmaların yapılmamış olması nedeniyle üretimde ve pazarlamada büyük sorunlar ortaya çıkmaktadır.

Muzun ekonomik büyüklüğü;

Ülkemiz muz üretiminin hacmi muz işleme ve pazarlama tesisleriyle birlikte toplam 3 milyar doları bulmaktadır.

Her yıl 7 trilyon demire, 12 trilyon naylona, 3 trilyon sulama sistemine, 1,5 trilyon fidana, 40 trilyon hayvan gübresine, 30 trilyon kimyevi gübreye, 15 trilyon zirai ilaca para ödüyoruz.

Muz üretimi ve işleminde yaklaşık 100.000 aile yani ortalama 400.000 kişi istihdam edilmektedir.

Sorunlarımız büyüktür.

30 Nisan 2006 tarihinde yapılan DTÖ görüşmelerinde Muz ülkemiz için hassas ürün listesine girmedi. Şimdilik gümrük vergileri ile korunmaya devam ediyor. Ancak kaçak girişler üreticinin belini büküyor.

Muz üretim girdileri son 1 yılda % 300 artarken, muz fiyatları 10 yıldır yerinde sayıyor.

Üretim maliyetlerimizi düşürecek destekler bekliyoruz. Ayrıca aşağıda sıraladığımız sorunlarımızın çözülmesi bizim direncimizi artıracaktır.

Sorunlarımız ve çözüm önerilerimiz...

1. Üretim Sorunları;

1.1. Gübreleme; Muz Yetiştiriciliği konusunda bilimsel bir gübreleme çalışmasının yapılmamış olması nedeniyle üreticimiz babadan kalma ve komşudan duyma yöntemler ve gübre satıcılarının önerileriyle hareket etmekte, en iyi muz yetiştiren çiftçinin yaptığı uygulamayı yapmak istemektedir. Muz Yetiştiriciliği konusunda Tarım Bakanlığına bağlı araştırma kuruluşlarında ve Üniversitelerde araştırma-deneme çalışmaları yapılmalı, elde edilen sonuçların bölgeye uygulanması sağlanmalıdır. Gübre fiyatlarındaki artış bu çalışmanın bir an önce yapılmasını zorunlu kılmaktadır.

1.2. Çeşit: Muz üreticisi çeşit konusunda bilinçsizdir. Muz çeşitleri konusunda her hangi bir çalışma da yapılmadığı için komşu bahçesinden aldığı fidanlarla yeni bahçe tesisi yapılmaktadır. Son yıllarda bazı firmalar doku kültürü muz fidanı konusuna girerek yeni çeşitler getirmeye başlamışlardır. Bu çeşitlerin bölgemize uygun olup olmayacağı konusunda yeterli bilgimizin bulunmaması, çiftçiyi tamamen kendi haline bırakmamıza neden olmaktadır. Tarım Bakanlığına bağlı kuruluşlar ve Üniversiteler yeni çeşitler ve bu çeşitlerin bölgeye adaptasyonu ile ilgili çalışmalar yaparak elde edilen sonuçların bölgeye ve üreticiye aktarılması sağlanmalıdır.

1.3. Sera tipi ve teknoloji kullanımı: Muz seraları yüksek seralardır. Bölgede tamamen demirci ustaları tarafından her hangi bir projeye bağlı olmadan yapılmaktadır. Teknik olarak hangi açı uygulanmalı, yönü ne olmalı, direnci ne kadar olmalı, ne tür örtü kullanılmalı, ne kadar rüzgar

hızına dayanır. Yağan yağmur sularının taşıyabilir mi? Oluk eğimi ne kadar konmalı vs konularda var olan demirci ustaların bilgilerine bağlı seralar kurulmaktadır. Bu da ülke ekonomisinin verimli kullanılmamasına neden olmaktadır. Araştırma Kuruluşları, sebze seralarından daha yüksek olan ve farklı bir teknoloji olması gereken muz seraları ve sera içi donanımlarla ilgili teknolojik çalışmalar yapılmalıdır. 1000 metrekare seranın maliyeti 30 milyarı bulmaktadır. Bu rakama 30 milyar lira da arazi bedelini eklersek 1 dekar muz serasının arazisi ile değeri 60 milyar liradır. Bölgemizdeki 20.000 dekar muz serasının toplam değeri 1.2 katrilyon liradır. Dolar olarak 800 milyon dolar tutmaktadır. Teknolojik seraya geçiş de gereklidir. Muz yetiştiriciliğine uygun teknolojik bir seranın 1000 metrekare değeri ortalama 50 milyar tl dir.

Tarsim adı verilen Devlet Destekli Sigortadan daha kolay ve geniş kapsamlı yararlanabilmemiz için çalışmalar yapılmalıdır. Şu anda uygulamada 24 ayı geçen plastik örtüye sahip seraya sigorta verilmemektedir. Oysa muz seralarında kullanılan plastik örtü tutturucuların 70 cm aralıkla döşenmesi sayesinde plastik örtü yıpranmamakta, 8-10 yıl kullanılabilir. Tarsim'in plastik örtü ile ilgili uygulaması esnetilmeli, plastik örtünün yıpranması tesbitine dayalı uygulama yaptırılmalıdır.

1.4. Muz Yatırımları Teşvik Kapsamına alınmalıdır. Muz serası yatırımları yatırım maliyeti büyük, teknoloji kullanımını gerektiren büyük yatırımlardır. Yatırım teşvik kapsamında 10 yıllık yatırım teşvik kapsamına alınmalıdır. Bu kapsama alınırsa yatırımda kdv muafiyeti, 10 yıllık süreç içinde yatırımlara vergi muafiyeti, % 50 daha ucuz enerji, gübre desteklemesi ve düşük faizli kredi verilmesi şeklinde destekler verilmelidir.

1.5. Meyve Kalitesi: Son yıllarda seraların biraz daha yükselmesi, gübre kullanımında daha bilinçli davranılmaya başlanılmasına rağmen, özellikle kış aylarında hasat edilen muz meyvelerinde meyve kabuğu çatlama ve meyve iç çürüklüğü meydana gelmekte ve bunun önüne geçilememektedir. Bu nedenle tahminen her yıl 5 trilyon lira civarında ekonomik kayıp meydana gelmektedir. Üreticiyi ve tüketiciyi etkileyen meyve kabuğu çatlaması ve meyve iç çürüklüğünün nedenleri araştırılarak bulunmalı ve çözümlenmelidir. Ayrıca bölgemiz için alternatif tarım olanakları araştırılmalıdır.

1.6. Tarımsal Planlama ve Alt Yapı Sorunları; Bölgemizde son yıllarda hızlı bir şekilde artan seralar ve ayrıca artan yazlık evler tarımımızı tehdit etmektedir. Ülkemizin turfanda üretim kaynağı olan bölgemizdeki birinci sınıf tarım arazileri tarımsal sit alanı ilan edilerek korunmalıdır. Ayrıca sera özellikleri hakkında bir çalışma yapılarak standart getirilmelidir. Büyük üretim alanlarına yönelme teşvik edilmelidir.

2. Üretim Bölgesi Sorunları

2.1. Yol Sorunu; Muz üretim bölgelerimiz olan özellikle Anamur ve Bozyazı ilçeleri ülkemizde iline en uzak (5 saat) ilçelerimizdir. Yollarımız dar ve çok virajlıdır. Kış mevsiminde zaman zaman yaşanan heyelanlar ile yollarımız 3 aya varan sürelerde ulaşıma kapanmaktadır. Ayrıca yaşanan küçük kazalar bile trafiğin kapanmasına neden olmaktadır. Yol sorununun bir an önce giderilmesi, ülkemizin değişik bölgelerinde yaygınlaşan duble yolun, bölgemiz içinde açılması yararlı olacaktır. Ayrıca deniz ulaşımından ve demir yolu ulaşımından da yararlanmak isteriz. Özellikle demiryolu ulaşımının başlaması taşıma maliyetlerini azaltacaktır.

2.2. Örnek çalışmalar; Bölgemiz için uygun üretim modelleri, sera teknolojileri, üretim teknikleri, işleme ve sarartma teknikleri gösteri çalışmalarıyla bölge üreticisine sunulmalıdır.

3. Pazarlama Sorunları

3.1. Taşıma: Yerli muz üretiminin yoğun olarak yapıldığı Anamur ve Bozyazı ilçeleri pazarlama merkezlerine uzak, yolları kötü, ulaşımı zor bir bölgedir. Anamur'a gelen de pahalı, giden de pahalı. Pazarlama firmaları küçük çaplıdır. İklimlendirilmiş taşıma araçları olmadığı için kışın soğuk, donlu bölgelere pazarlama ve satış yapılmamakta, bu bölgeler yine ithal muzla bırakılmaktadır. Anamur ve Bozyazı ilçelerinin yolları genişletilmeli ve virajları azaltılmalı, pazarlama firmalarının iklimlendirilmiş taşıma araçları kullanmaları teşvik edilmelidir. Kurulacak

muz işleme, paketlenme ve pazarlama firmaları **KOBİ** kapsamına alınmalıdır.

3.2. Raf Ömrünün Kısıllığı: Yerli muzun en önemli sorunlarından biri de işleme ve pazarlama teknolojisinin olmayışı nedeniyle raf ömrünün kısıllığıdır. Üretim, işleme ve pazarlama sırasında karşılaşılan sorunlar nedeniyle yerli muzun meyve kabuğu çatlamakta, kararmakta ve rafta kısa sürede bozulmaktadır. Yerli muzun bu olumsuzluğu nedeniyle büyük marketlerdeki pazarda yer alamamakta, meydanı ithal muza bırakmaktadır. Raf ömrünün uzatılması konusunda gerekli çalışmalar yapılarak uygulamaya aktarılmalı, yerli muzun ithal muz karşısındaki bu zayıflığı giderilmelidir.

3.3. Gümrük Vergisi: Muz üretimini ayakta tutan en önemli destek halen % 145,8 olarak uygulanan gümrük vergisidir. Bunun yanında muz ithalatında üretimin en yoğun olduğu Eylül-Mayıs arasındaki dönemde ihtiyaç duyulmamasına rağmen muz ithalatının yapılması piyasayı etkilemekte ve muzun pazarlamasına olumsuz etkide bulunmaktadır.

Gümrük vergisi oranı % 10'a düşürülmeli, yerine ton başına 700 dolar fon uygulanmalıdır.

Böylece yüksek oranlı vergiden kaçmak için düşük kıymet beyanı anlamsızlaştırılmalıdır.

3.4. Muz İhtisas Gümrüğü; Yerli üreticilerin de ağırlıklı olarak Mersin'de olduğu muz ithalatında Mersin Gümrüğü, Muz için İHTİSAS GÜMRÜĞÜ olarak kabul edilmelidir. Bu uygulama ile devletin 2008 yılı içinde muz ithalatından tahsil ettiği gelir 172.000.000 \$'dan 210-215.000.000 \$'a çıkacaktır. Ayrıca aynı oranda ithalatçılardan elde edilen kdv ve kurumlar vergisi de artış gösterecek, toplam yıllık gelir artışı 100 milyon \$'ı bulacaktır.

Ayrıca yerli üretimin en yoğun olduğu Ekim-Mart arasındaki dönemde muz ithalatı yapılmamalıdır.

Bir çok muz ithalatçısı ülkede ithal edilen tarımsal ürünlerden (muz, zeytin v.b.) alınan vergiler muz yatırımlarını desteklemede ve muz tarımının geliştirilmesi için üreticisine destek olarak verilmektedir. Ülkemizde de aynı şekilde muz ithalatından alınan vergiler muz üretimini geliştirmede ve muz üreticisini desteklemede kullanılmalıdır.

3.5. Kaçak Girişler: Muz üreticilerinin korkulu rüyası gümrüklerden yapılan kaçak muz girişleridir. Her hangi bir kayda ve vergiye tabi olmayan kaçak muz girişleri piyasayı alt üst etmektedir. Ayrıca kontrol edilmediği için hastalık, zararlı ve sağlıksız muz girişlerine neden olabilmektedir. Ülke ekonomisine zarar veren kaçak girişler önlenmelidir. Tarım Bakanlığı 2007 yılında 18.000 ton muz ithalatı yapıldığını bildirmiştir. Yıllardır ortalama 150.000 ton civarında giren ithal muz miktarı birden % 90 azalmasına rağmen nasıl piyasada eksilmemiştir. Raflarda ve süpermarketlerde satılan muz % 80'i halen ithal muzdur. Aradaki farkın sınır ticareti adı altında kaçak olarak girdiği ortadadır. Sınır ticareti ile giren muza gümrük vergisi uygulanmamaktadır. Bunun önüne geçilmelidir.

3.6. KDV farkı; Toptancıdan markete inen bütün yaş sebze ve meyveye olduğu gibi muzda da % 1 KDV uygulanmaktadır. Bu KDV marketten tüketiciye geçerken ise % 8 olarak uygulanmakta, yerli muz fiyatına marketin kasasından eklenmekte, marketin kar marjını düşürmektedir. Oysa ithal muzda kdv market öncesinde olduğu için bu farktan etkilenmemektedir.

Vergi kanununda yapılacak olan düzenlemelerde üretici birliklerinin yapacağı satışlarda kdv'nin % 1'e düşürülmesi üreticilere teşvik olarak yansıtacaktır.

3.7. Hal Rüsumu; Hal kanununa göre alınması gereken hal rüsumu % 2 iken, hem üretim yerindeki belediyeye, hem de satış yerindeki belediye haline hal rüsumu ödenmektedir. Kanuna göre bir kere alınması gereken % 2 rüsum, 2 kere ödenerek muz maliyetinin artmasına neden olmaktadır. Üretici birlikleri aracılığıyla yapılan satışlarda hal rüsumu ödenmemelidir.

3.8. Muz İşleme ve Pazarlama Tesislerinin Denetimi; Bölgede 160 tanesi Anamur ve Bozyazı da olmak üzere 250 'ye yakın muz işleme ve pazarlama tesisi bulunmaktadır. Bu tesislerde belli bir standardın olmayışı piyasayı bozmaktadır. Terörist muzun piyasayı bozması olarak adlandırdığımız bu durumun önüne geçilmelidir. Bunun için ilgili bakanlık muz işleme ve pazarlama tesislerine bir standart getirmeli ve kontrol altına almalıdır. Bu tür tesislere işleme standardı, barkod uygulaması gibi standardı getirilmelidir.

3.9. Muz üreticilerinin geleceği göremeyişi yüzünden bölgeyi büyük bir ekonomik çöküş tehlikesi bekliyor.

3.10. Maliyet Analizleri; 1 kg yerli muzun işleme pazarlama tesis karı ile market karı olmadan maliyeti 1.50 tl iken 1 kg ithal muzun aynı koşullarda maliyeti vergisi ödendikten sonra 1.58 tl dir. Yerli muz şu anda markette 2.50 tl ye satılırken, ithal muz 2.30 tl ye satılmaktadır. Bu nasıl gerçekleşmektedir. Yani muz ithalatçısı şirket ile muz satan market kar yapmadan muz mu satmaktadır? Bu mümkün olamaz. Yani İstanbul'a giren muz dünya ortalaması olan fiyattan, kaçak olmadan veya düşük fiyat göstermeden ülkemize giriyor ise bu fiyattan satılamaz. Yetkililere sesleniyoruz. Ülkemize kaçak muz girişine izin vermeyiniz. Ayrıca ülkemize giren muzdan alınan vergi, gerçek fiyat üzerinden alınmalıdır. Yani İstanbul'a muz getiren ithalatçı şirket, ben bu muzdu Ekvador'dan alıp, işleyip, gemiyle taşıyıp, depolayıp İstanbul limanına 40 sente getiriyorum diyemez. Diyorsa da kabul edilemez.

4. Üretim Planlaması ve Teknik Sorunlar

4.1. Araştırma – Geliştirme: Muz üreticileri kaynak sıkıntısı çekmektedir. Muz üreticilerine yönelik yeterli araştırma ve eğitim faaliyeti yapılmamaktadır. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı ve Üniversitelerin de konu ile ilgili çalışmaları bulunmamaktadır. Muzun yoğun olarak yetiştirildiği ve ilçe ekonomilerinin temelini oluşturan muz yetiştiriciliği konusunda Anamur, Bozyazı, Gazipaşa ve Alanya İlçe Tarım Müdürlüklerinde üreticiye yol gösteren, yardımcı olan sadece muz konusunda görevli yetişmiş uzmanlar bulunmamaktadır. İlçe müdürlüklerinde görevli teknik elemanlar daha çok büro işleriyle görevlendirilmekte, herkes her şeyi bilecek anlayışıyla uzmanlaşma istenmemektedir. Bu nedenle Anamur'a Muz Araştırma Enstitüsü, Anamur, Bozyazı, Alanya ve Gazipaşa ilçe Tarım Müdürlüklerinde de Muz Büroları açılmalıdır. Açılacak bu bürolarda da sık sık değiştirilecek personeller değil, kalıcı sürekli uzmanlaşarak üreticiye daha fazla yardımcı olabilecek personeller görevlendirilmelidir. Ancak yıllardır yapılan girişimlere ve taleplere rağmen bu konuda Tarım Bakanlığı tarafından hala hiçbir görevlendirme yapılmamıştır.

Anamur'da bulunan Mersin Üniversitesi Anamur Meslek Yüksek Okulu bünyesinde bölgemiz muz üretimine katkı sağlayacak araştırma ve çalışmalar yapılmalı ve bölge üreticisine aktarılmalıdır.

Muz ithalatından alınan vergilerin bir kısmı muz konusunda araştırma yapacak kuruluşların bütçesine aktarılmalıdır.

Muz konusunda yetişmiş Tarım Bakanlığı teknik elemanlarından 2-3 tanesinin Muz Üreticileri Birliğinin teknik çalışmalarını sürdürme ve yönlendirme konusunda görevlendirilmesi sağlanmalıdır.

4.2. Sulama ve Altyapı Sorunları

Bölgemizde hızla artan sera yapımı beraberinde pek çok sorunu da getirmektedir. Sera yapılan tarım arazilerinde yeterli alt yapı yoktur. Yer altı suyu kullanımında belli bir program da uygulanmamaktadır. Toprak yüzeyinin seralar ile kaplanması sonucu yağmur suları yeraltına inmemektedir. Hızlı bir şekilde sera aralarında sel ve taşkınlara neden olacak şekilde erozyona neden olmaktadır. Ayrıca yer altı su seviyesini desteklemediği için yer altı sularında tuzluluk sorunlarının başlamasına yol açmaktadır. Bu konularda yapılan hiçbir çalışma yoktur. Yani bölgenin kullandığı yer altı suyunun geleceği konusunda büyük bir belirsizlik bulunmaktadır.

Alanya Dim Çayı ve Anamur Çayı üzerine kurulmakta olan barajlardan, mutlaka ve mutlaka Alanya Ovası ve Anamur Ovası için kapalı devre sulama sistemi projelendirilmeli ve uygulanmalıdır.

5. Gelecekle İlgili Sorunlar

5.1. Tüketimimiz 10 kata kadar artabilir. Muz sağlık açısından düzenli olarak tüketilmesi gereken bir meyvedir. Halen kişi başına yıllık 4 kg muz tüketen ülkemizde, muz lüks meyve olarak görülmektedir. Bazı raflardaki fiyatı elma ile aynı olmasına rağmen tüketicinin bilincinde lüks meyve özelliği devam eden muzun tüketiminin yıllık 40-50 kg a çıkması mümkündür. Bu durumda yıllık 3 milyon ton üretim yapılırsa tüketimi ancak karşılayacaktır. Yani şu anda ülkemizdeki 200 bin tonluk

üretimin önü 30 kata varacak kadar açıktır.

5.2. Muz biterse bölgemiz Doğu Anadolu'ya döner. Bölgemiz ekonomisinin temelini oluşturan muz üretiminin yok olması, açıkça bölge ekonomisinin yok olması demektir. Bölgemizdeki 400.000 nüfus ve ülke genelindeki 500.000 kişinin geçim kaynağının yok olması düşünülemez.

Bölgemizde bulunan muz üreticileri yeterli destek verilirse ülkemizin muz ihtiyacının tamamını karşılamaya taliptir.

Muza uygulanan gümrük vergileri mutlaka devam ettirilmeli veya benzeri destek sürdürülmeli, yukarıda saydığımız sorunlarımız çözülmelidir.

Gümrük vergileri dışında şimdiye kadar hiçbir destek almadan yolarına devam eden ve ülkemizde yerli üretimin bayraktarlığını sürdüren yerli muz üreticileri olarak muzun hassas ürün listesinde yer alması konusunda yetkililerin desteklerini bekliyoruz. 17.02.2010

**Bünyamin KOZAK
Zir.Yük.Müh.**